

REFORMA I CONFLICTES DINS LA CATEDRAL DE GIRONA EN LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XVIII

Xavier Antón Pelayo
Montse Jiménez Sureda

Introducció. L'època de les reformes

Durant la segona meitat del XVIII es dugué a terme un moviment reformista de l'Església d'Espanya que va partir en nombroses ocasions d'alguns sectors minoritaris del catolicisme espanyol. L'aparició d'un clergat liberal que va plantejar certes reformes com a única solució de continuïtat per a un dels pilars fonamentals de l'Antic Règim, va topar amb altres eclesiàstics més retrògrads que s'aferraren a un univers mental i ideològic ortodox. Fins i tot els més immobilistes suportaven o suplien amb altres mitjans –de vegades poc moralitzadors per al poble– la caiguda dels seus ingressos econòmics, i es negaven a perdre la preeminència social de què fruiïen, tornant la mirada enrera, tractant d'aturar el temps, ignorant qualsevol tipus de novetat¹.

El clergat liberal es veié afavorit pels administradors il·lustrats, especialment al llarg del regnat de Carles III, que impulsaren les reformes des de la posició monàrquica, amb la pretensió d'actuar sobre l'Església en quant institució de gran abast i influència en tots els aspectes de la trama socio-econòmica, el seu veritable objectiu reformista. El regalisme va establir un joc de contradiccions per a mantenir l'equilibri entre les reformes auspiciades pel monarca enfront del clergat més intransigent que, alhora, frenava les propostes més agosarades.

Els opositors a les reformes van ser aquells sectors compostos pels eclesiàstics més ignorants: beneficiats i clergat regular que generalment desconeixien les noves idees il·lustrades com a conseqüència de la seva escassa formació i les seves limitades lectures. L'actitud regeneracionista va sorgir de

1. LUIS ANTONIO CORTES PEÑA, *La política religiosa de Carlos III*, Universitat de Granada, Granada 1989; JOSEP FONTANA, *La quiebra de la monarquía absoluta. 1814-1820*, Ed. Ariel, Barcelona 1983 (1971), 181-197. En 1787 una part dels beneficiats de Perelada presentà un memorial al bisbe de Girona, Tomàs de Lorenzana, sobre la necessitat de reestructurar les tres heretats que els mantenien. L'objectiu que plantejaven era aplicar tècniques de cara a augmentar la productivitat i les rendes, aplicant moltes idees contingudes en el *Discurso sobre el fomento de la industria popular* de Campomanes. Els detractors del projecte foren qualificats com a "adictos sobradamente a lo antiguo. [que] miran con horror toda novedad sólo por serlo. Poco importa como sea honesto y útil que sea nuevo". ARXIU HISTÒRIC DE GIRONA, *protocols*, Girona-7, Joaquim Ribot, núm. 510 (1787), p. 141.

minories il·lustrades de províncies –Campomanes, Aranda, Jovellanos, Floridablanca–, les quals, mercès a la difusió de plantejaments de més enllà dels Pirineus, tractaren d'executar un programa reformista que va iniciar-se amb la denúncia i crítica de les estructures caduques i dels vicis generalitzats.

La relaxació de l'observança, l'excessiu nombre, poder i privilegis i el control establert sobre bona part de l'economia foren les crítiques més freqüents que els il·lustrats vessaren sobre els eclesiàstics, especialment sobre els de menor categoria². Un testimoni eloqüent de la crítica més crua recreava un testament figurat sobre la situació de la monarquia. Respecte de la política eclesiàstica afirmava en to sarcàstic:

“El estado eclesiástico de España no se quejará de mi generosidad pues he procurado su aumento despojándome de la mayor parte de mis bienes para el establecimiento de innumerables vasallos que deviéndolo aplicarse al arado y otros empleos de fatiga e indecorosos, consiguen por este medio maior lucro, ninguna inquietud y el respeto devido a su caracter al que nunca pudiera aspirar por otro camino que este... Permito que todo padre de familia pueda entrar sus hijos desde la infancia en la carrera eclesiástica ponderándoles por una parte la miseria de las familias y la aplicación del seglar para ganar el sustento de la vida con el sudor de su rostro, por otra parte el rigor de las leyes a las que no se sujeta el eclesiástico por abuso: pues la ley del Rey es la ley de Dios como subdelegado suyo en la tierra, bien que la disciplina eclesiástica no es menos rigurosa que la civil pero como nadie obliga a su observancia tampoco se executa su obediencia... que aunque los Santos Concilios y Cánones prohíban a todo eclesiástico la asistencia a fiestas profanas como son los toros, comedias y con mayor rigor el ver ajusticiar, como también el comerciar, el llevar armas y disfraces con la inigua máscara de la capa, se les permita no obstante, y que se tenga por ridículo y fastidioso el prelado que rígido observador de los santos decretos los pusiere en ejecución... Confirmando el aumento de beneficios simples que facilitan a los eclesiásticos maior comodidad pues no presisan a más obligación que la del oficio divino y contra el proverbio ‘vivirán del altar sin servirle’ no han faltado nimios celosos que propongan la abolición de estos beneficios simples que devieron llamarse discretos hijos de una ingeniosa habilidad para adquirir combeniencias arrojando obligaciones; permito que los canónigos y beneficiados que no quisieren asistir al coro por la incomodidad de hora, lluvia,

2. Un exemple paradigmàtic de la crítica i les propostes de reforma de l'Església fou la formulada per Gregori Mayans. ANTONIO MESTRE, *Ilustración y reforma de la Iglesia. Pensamiento político-religioso de don Gregorio Mayans i Siscar (1699-1781)*, Publicacions de l'Ajuntament d'Oliva, València 1968.

mal tiempo o diversión no se les obligue y pague su renta a pesar del estatuto canónico pues no es justo se fatiguen en una carrera que tomaron por voluntario descanso; mando también que no se les permita más libros que su breviario para que no se les canse la vista, y el bulgo este en la creencia de que son doctos y entendidos y no se engaña pues la maior ciencia es vivir con plena satisfacción enagerando obligaciones pues como ellos sepan contar la renta diaria que gozan saven mucho...”³.

L'evidència dels problemes va moure alguns canonges gironins a afrontar-los directament i a confeccionar una proposta de reforma que assolís solucionar el “desordre” de la Catedral. En aquesta comunicació, basant-nos fonamentalment en la documentació epistolar de la Seu de Girona, ens proposem d'exposar l'abast d'aquesta reforma i els greus conflictes desfermats en la segona meitat del segle XVIII com a conseqüència de la lluita entre els promotors i els enemics de tal projecte. Una iniciativa bastida per elements de l'Antic Règim, l'atvanguardia de l'absolutisme, però també els seus més acèrrims defensors, per a evitar el col.lapse del sistema.

La situació de l'Església a la ciutat de Girona

Del total de 510 religiosos amb què comptava la ciutat de Girona en 1787⁴, la catedral n'acaparava 185 –bisbe, 8 dignitats, 36 canonges i 140 beneficiats–, cosa que, constituïa una despesa molt gran per a la seva economia, la qual, del conjunt de les catedrals catalanes, era la que tenia menys rendes. Maximiliano Barrio González, a través de la consulta de la documentació de l'Arxiu Històric Nacional i de l'Arxiu Secret del Vaticà, situa la mitra gironina en el sisè lloc, després de Tarragona, Tortosa, Barcelona, Lleida i Vic i abans que Urgell i Solsona⁵. La renda total disponible durant la segona meitat del XVIII se situava al voltant dels 100.000 rals de billó (Tarragona en tenia més de 315.000). Amb aquesta quantitat se satisfien els salaris de l'administració (sous dels eclesiàstics, advocats, escrivans, agents), vestuari, alimentació, almoines i altres conceptes varis. Els agents de la catedral de Girona, amb

3. Biblioteca de Catalunya, ms. 217.

4. JOSEF IGLESIAS, *El cens del Comte Floridablanca. 1787*. Fundació Salvador Vives Casajuana, Barcelona 1970, vol. II, 11–14. La ciutat de Girona al 1787 tenia 8.014 habitants segons el cens.

5. MAXIMILIANO BARRIO GONZALEZ, *La economía de las mitras catalanas durante la segunda mitad del XVIII y su relación con el conjunto español. Apuntes para su estudio*, dins: *Según Congreso d'Història Moderna de Catalunya. Catalunya a l'Època de Carles III*, Universitat de Barcelona, Barcelona 1988, vol. II, 447–457.

més modèstia que altres⁶, s'encarregaven de tramitar plets, presentar memorials, informar sobre tot allò relacionat amb assumptes eclesiàstics i polítics i fer presents als "benefactors de l'església".

Els afers que durant la segona meitat del Set-cents ocuparen especialment els agents foren els plets amb els jesuïtes, el contenciós ajuntament-bisbe per a formar un nou col·legi després de l'expulsió, la dècima del peix de Lloret i, sobretot, la reforma de l'església. Ens referirem al primer per a exemplificar el clima de tensió en què vivia l'església gironina i desenvoluparem en el proper apartat el darrer punt.

Els jesuïtes, que foren els educadors de les elits gironines al llarg de la primera meitat del segle, eren objecte de dures crítiques per part dels canonges de la catedral i de la resta dels ordes religiosos. Les causes eren diverses: en primer lloc, els jesuïtes eren vistos com una secta dins l'Església catòlica, les seves maneres de fer molestaven, el monopoli que exercien de la tasca escolar i els inacabables plets que originaven les disputes econòmiques amb ells. Fou justament des de Girona d'on arribaren a Madrid les acusacions més greus contra els jesuïtes⁷. L'ambient d'animadversió vers ells s'havia anat forjant durant els anys anteriors a l'expulsió. En 1758, amb motiu d'un plet per assumptes econòmics entre els jesuïtes i el capítol catedralici, es vessaren opinions molt dures contra els membres de la Companyia: "No dubto que enredian ab sa política parda los Sors. Jesuitas el foriscapi que deuen, pues son gent de voler lo que los toca i encara lo que no..., y mai volen pagar als demás per més que ho vejan clar y just... Fan molt bé en embestirlos y no dejarlos respirar y faràn millor en no atenderlos en res" i es concluïa dient: "Es menester procurar anar contra de ells, assegurar-se de personas que no los

6. L'agent de Madrid, Marcelino Cayetano García, es queixava del molt que treballava i que res no li sobrava al cap de l'any del seu salari. En canvi, els agents d'altres capítols de Catalunya, "gastaven a lo gran", per exemple el de la Seu d'Urgell que si "se hubiese mantenido mucho [en Madrid], no se en que habría parado su gasto de casa y regalos, y que no gasta poco Lérida; y esto no es nada, ni nos podemos comparar con los cabildos de Castilla, que sus síndicos andan a todo tren... [que] en el día a estos señores discurro lo que gastan con solo su casa; pero los fondos de aquellos cabildos exceden a los de Cathaluña de mucho", Arxiu de la catedral de Girona, Correspondència (sense catalogar), carta de Félix Batlle, canonge síndic a Madrid, a Domingo Soler, Madrid, 25 gener 1772.

7. ANTONI BORRÀS I FELIU, *L'expulsió dels Jesuïtes de la ciutat de Barcelona en el marc general del seu desterrament d'Espanya per Carles III*, dins: *Segon Congrés d'Història Moderna de Catalunya...*, 403-430. Destaca l'actuació del canonge Berga com a coordinador dels atacs més ferotges contra la Companyia i del bisbe de Girona, Manuel Antonio de Palmero y Rallo (entre 1756-1774 bisbe de Girona) com a publicista més contrari a aquells. Un escrit al respecte fou la *Pastoral a las religiosas sobre no admitir profecias de futura vuelta de los jesuitas expulsados*, Girona, 1768, 24 pp.

tingan passió, porque ab sas mañas y specials teologias fan fer qualsevol cosa, de que cada dia tenim bastantas experiencias"⁸. La situació esdevingué especialment tensa poc abans de la expulsió: "Per aquí corra la notícia que en nostre col·legi de jesuïtas hi auria hagut bastunades i de resultas de això havia marxat lo P. Montero y P. Riera y que se havian de marxar dos més"⁹.

Amb l'expulsió s'acabà la relativa unió entre els membres de la catedral, produïda per l'enemic comú. La qüestió de la reducció enfrontà un grup de canonges reformistes amb els beneficiats, les dignitats i un petit grup de canonges comandats pel bisbe Palmero, partidaris de deixar les coses com estaven.

El projecte de reforma

Segurament el pla de reforma que elaborà el capítol de la catedral de Girona responia en bona mesura a la circular que l'any 1769 envià a tots els prelats del regne la Real Cámara del Consejo de Castilla, en què s'exposava la conveniència de "que se reduzcan, supriman y unan a destinos píos, útiles a la Iglesia y causa pública, los beneficios que hay en el reyno en excesivo número, y de tan corto valor que no es suficiente cada uno a mantener limitaciones al que lo obtiene, ni aun llegan estos beneficios a la congrua sinodal establecida para ascender al orden sacerdotal, de forma que si sus poseedores no tienen otras rentas o bienes, viven por indecencia y son unos eclesiásticos inútiles a la Iglesia y a los pueblos donde residen"¹⁰.

A la reunió del capítol en 15 de març de l'any següent, una proposició va plantejar la necessitat i conveniència d'estudiar una reducció de prebendats i beneficiats de la catedral. Als pocs dies es va nomenar una comissió formada, entre altres, pels canonges Domingo Soler, Antoni Bas, Cayetano Janer i Francesc Sallés, quatre dels més fervents impulsors –junt amb Francesc Dorca i Félix Raval– de la via reformista durant els propers anys. El 5 de maig de 1770 varen presentar un informe que es decantava obertament per la reducció. Dues motivacions principals varen moure vers aquesta postura: la primera, i potser la més important, era la decidida pretensió de posar fi a les situacions escandaloses que reiteradament es produïen a la catedral de

8. ACG, id. Carta de Josep Codolar, canonge de Girona a Barcelona encarregat per la catedral de seguir el plet, a Domingo Soler, canonge i administrador major de la catedral, Barcelona, 12 agost 1758.

9. Id. de Miquel Baco a Domingo Soler, Girona, 7 de juliol de 1765.

10. Circular de la Real Cámara de 12 de juny de 1769. Citada per ENRIC MOLINÉ, *La reorganització benefical del bihat d'Urgell i de l'abadiat de Gueri en temps de Carles III: un exemple de regalisme*, dins: *Segon Congrés d'Història Moderna de Catalunya...*, 431–439.

Girona. En 1756 un agent de la catedral escrivia des de Madrid que eren notícia en tots els racons del regne “las disensiones y controversias de esa iglesia con notorio dolor de la falta del régimen y disciplina eclesiástica”¹¹. La segona era la pretensió egoista que els propis canonges tenien de veure augmentada la seva remuneració: “veremos por donde parte sobre el capítulo de aumentar [la dotació de] las canongías que es el interesante para nosotros, porque lo de los beneficios sólo nos sirve para prueba de que el cabildo pidió justamente la reducción de ellos y para hacer que algunos sean más útiles al ministerio de la Iglesia”¹².

El contingut de l'informe, datat el 30 de juny de 1770, fou l'origen del “Memorial” que presentà el capítol al rei, Carles III, per a la reducció de beneficis i canongies. L'ambiciosa reforma pretenia resoldre tres apartats principals: l'excessiu nombre d'eclesiàstics, la curta dotació d'ells i el foment dels litigis i el trasvasament que això produïa per a la disciplina eclesiàstica. La reducció i la redotació que plantejava el projecte era la següent:

11. ACG: *op. cit.*, carta de Pasqual Puig, agent a Madrid, al canonge Vilabella, Madrid, 7 de febrer de 1756.

12. ACG: *op. cit.*, carta de Domingo Soler, administrador general de la catedral, a Félix Raval, agent a Madrid, Girona, 7 de juliol de 1773. Cada un dels canonges rebia una renda anual de 500 lliures, una dotació considerada insuficient “para unas prebendas que regularmente se confieren por último premio a las personas más literatas que la mayor parte de su vida han gastado en habilitarse en estudios o en otros ejercicios pastorales y propios de eclesiásticos sobresalientes”. Id., “Memorial presentado a la real magestad de Carlos III, que Dios guarde, por el cabildo de la Catedral de Gerona a 30 de junio de 1770 para la reducción de canongías y beneficios”. En 1773 Raval escriu a Soler: “los objetos de la iglesia de Gerona en la reducción no podemos negar que consisten en el aumento de rentas, porque los que gozamos no son bastante a la decencia. Yo con mi dinero, puse mi casa y compré hábitos, y comencé a comer de la Prebenda: tomé dos criadas con salario y criado sin él juzgando que podríamantenerme y tube que despedir una porque no bastaban los útiles de la Prebenda; reduciéndome a aver de guisar, como sucedió, si cahía mala”. Id., de Raval a Soler, Madrid, 3 de novembre de 1773.

COMPARACIÓ ENTRE LA SITUACIÓ DE LA CATEDRAL DE GIRONA L'ANY 1770 I EL PLA PROPOSAT PEL CAPÍTOL

SITUACIÓ A 1770			PROJECTE PROPOSAT PEL CAPÍTOL	
	<i>Ministres</i>	Dotació	Ministres	Dotació
8 dignitats	Ardiaca major	1.500 ll.	6 dignitats	
	Sagristà major	403 ll.		
	Xantria major	600 ll.		
	Abadia de St.Feliu	745 ll.		
	Ardiaconat Besalú	335 ll.		
	Ardiaconat Empordà	645 ll.		
	Ardiaconat Selva	429 ll.		
	Deganat	868 ll.		
36 Canonges	12 Presbiterials 24 Diaconals	500 ll.	24 Canonges	800 ll.
<u>140</u> Beneficis 184		100 ll.	<u>70</u> Beneficis 100	200 ll.

El pla preveia reduir dues dignitats. L'una, la de l'ardiac major, primera dignitat, amb la finalitat "establecer la paz y cortar el fomento de tantos disturbios y pleitos como ha sufrido el cabildo con las pretendidas regalías de esta dignidad, y restablecerse en aquella autoridad que le corresponde por los cánones y concilios, y de que le tiene desposeída [al capítol], tal vez sin que haya semejante ejemplar, ni monstruosidad en ninguna iglesia de España"¹³. L'altra dignitat a suprimir podia ser qualsevol menys la de l'abadia de Sant Feliu. Les rendes d'aquestes dues supressions es volien utilitzar per a augmentar les dotacions de les dignitats més pobres.

Pel que fa als canonges, es proposava la supressió dels 12 presbiterials o moderns, ja que foren erigits l'any 1520 pel papa Lleó X a instància del bisbe i dignitats sense comptar amb el capítol. Amb la reducció podrien augmentar els canonicats a una quantitat de 800 lliures, "congrua competent i necessaria per lo crescut valor de les coses, essent la present molt curta".

13. *Memorial, op. cit.* El principal motiu pel qual el capítol desitjava extingir la primera dignitat era evitar el conflicte que es produïa en situació de seu vacant, quan l'ardiac major aglutinava tots els poders en detriment del capítol.

En la reducció del nombre de beneficiats fou on es produí una retallada més dràstica: 140 beneficis era considerada una xifra exorbitant per a una catedral com la de Girona (en 1770 la de Tarragona havia reduït de 98 a 63 beneficis i la de Lleida de 79 a 34). La dotació dels beneficiats variava, però la major part d'ells no superava les 100 lliures anuals, amb la qual cosa "tienen que granjear por otra parte lo necesario para su sustento... lo qual origina muchos desórdenes que se advierten en estos tiempos y que sirven de poca edificación al pueblo"¹⁴. El nombre, segons el capítol, havia de reduir-se a la meitat, 70, d'aquesta manera la renda pujaria a 200 lliures. Així se'ls podria exigir una residència obligatòria "para que hayan todos sus servicios que hasta ahora han acostumbrado los beneficios, pues teniendo una congrua competente, no puede haber excusa para que dexen de residir los poseedores de los beneficios de las catedrales, que para ésto fueron instituidos"¹⁵.

En opinió del capítol, aquest era un pla suficientment avantatjós per a mantenir el culte diví amb una major esplendor i magnificència, "pues entre dignidades, canónigos y beneficiados llegan al número de 100 ministros, dotados con una congrua proporcionada respectivamente. Podrán las dignidades y canonicatos ser premio correspondiente de personas de la mayor literatura y mérito, y los beneficios suficientes para contentar a estudiantes y clérigos dotados con talentos, instruídos en buenos principios y dispuestos a ser unos eclesiásticos sobresalientes; y parece que no se podrá dudar, que cien ministros residentes de esta clase son más útiles y brillantes que 184 que por la pobreza de sus títulos no pueden ser los más aventajados sino por casualidad y contingencia"¹⁶.

Les controvèrsies

El pla del capítol fou durament criticat pel grup liderat pel bisbe "por demasiado vasto, de mal aspecto y monstruoso"¹⁷. Palmero ràpidament elaborà un pla alternatiu en què la situació restava intacta. Així s'inicià a Madrid un plet entre el capítol i el bisbe, que va durar fins al maig de 1774. Per tal de defensar els seus arguments, foren enviats a la Cort agents extraordinaris per part de cada grup. El capítol hi adreçà Félix Raval, objecte de burla per part dels seguidors del bisbe per ser canonge des de feia tan sols dos anys i per ser aragonès, cosa que provocà el comentari sobre la manca d'un català capaç

14. *Memorial*, op. cit.

15. *Memorial*, id.

16. *Memorial*, id.

17. *Memorial* (del bisbe, relligat amb el del capítol), Id.

entre el grup de canonges. Al si de la catedral es desfermà una batalla dialèctica no exempta d'insults i desqualificacions personals.

A la mala salut del bisbe s'afegia el mal geni provocat per l'afer de la reducció, doncs el prelat l'havia pres com una qüestió personal: "El Gefe continúa con aumento en su melancolía. Dicen que pasa noches sin dormir; mui poco de apetito; trabajan los colaterales en sacarle fuera; pero él no quiere. se ha quejado del cabildo en confianza, por haber consentido e instar la reducción, atribuyéndola a obra de quatro o cinco"¹⁸. Al llarg de l'estiu de 1773, la seva postura respecte de la reforma de l'Església va experimentar un lleuger viratge, consentint la reducció de 25 o 30 beneficis amb poca o cap dotació. Malgrat tot, la distància que separava les dues faccions continuà en un ambient enrarit. Una opinió perversa afirmava que "es cosa escandalosa que el obispo [de Girona] tema morir para dar cuenta a Dios de su gobierno"¹⁹. La disputa entre capítol i beneficiats va donar lloc fins i tot a un follet que circulà per Barcelona amb el nom de *El porqué de la Iglesia de Gerona*.

A finals de l'estiu de 1773 les expectatives d'èxit del capítol estaven sustentades en la bona disposició de Campomanes i Aranda per a acceptar el pla de reducció. Tot i així, la pressió del bisbe a la Cort féu que l'assumpte anés a mans de Figueroa que jutjava més en favor del bisbe i dels beneficiats: "el señor Fiscal, apurado de las instancias del agente [Surges, agent ordinari del capítol a Madrid], dijo por último: No se canse Usted que aunque yo quisiera la reducción, la cámara no convendría; a ésto replicó el agente: malo sería que el señor Fiscal conviniera que la cámara no se atrevería; Si señor, respondió el señor Fiscal (aquí entra el diablo), porque el Sr. Figueroa me llamó y me dijo que el obispo le escribía la pretensión del cabildo; que ésta la gobernaba la ambición (añade lo que sabemos de todos sus informes) y que no difiriera a la instancia del cabildo porque bastaba ser él presidente de la cámara para que ésta desairara su dictamen y mandara lo contrario"²⁰. Davant la impossibilitat de dur a terme l'afer, Raval va demanar permís al capítol per a tornar a Girona (petició concretada pel maig de 1774), conscient, però, de les crítiques que s'abatien sobre ell per part dels enemics declarats i fins i tot dels seus propis companys capitulars pel fracàs de les gestions.

A principis de 1774 va morir el bisbe Palmero i pel setembre del mateix any era escollit per a la seu de Girona Tomàs de Lorenzana, diaca de Saragossa i germà de l'arquebisbe de Toledo. Aquest es va mostrar des d'un

18. ACG, *op. cit.*, carta de Soler a Raval, Girona, 4 de juliol de 1773.

19. ACG, *op. cit.*, carta de Raval a Antonio Bas, canonge de la catedral. Madrid, 9 de juny de 1773.

20. ACG, *op. cit.*, carta de Raval a Soler, 30 de novembre de 1773.

primer moment favorable al pla del capítol. En 1781 el mateix Lorenzana elaborava un memorial en el qual subscribia tots els punts que en 1770 havia bastit el capítol. El nou bisbe fins i tot plantejava la necessitat d'unificar tots els estatuts de la catedral, imprimir-los i lliurar-ne un exemplar als eclesiàstics que s'hi integressin. Així pretenia evitar futurs conflictes. Per la seva banda, els beneficiats, veient-se novament atacats, presentaren un recurs que aconseguí penalitzar el pla de reforma fins a la data de 1797, en què es resolgué el contenciós favorablement al capítol, que "puede bien contribuir [a] una paz duradera y con ella disfrutar todos de una reconciliación que nos haga tan odiosos ante los seculares, que de continuo apetecen nuestra destrucción"²¹.

21. ACG, *op. cit.*, carta de Josep Estadella, canonge, a Raval, Madrid, 9 de setembre de 1797.